

ירמיהו פרק כ"ה

1. ירמיהו מ"ו, ב'

(ב) לְמַצְרַיִם עַל חֵיל פְּרָעָה נָכוּ מֶלֶךְ מִצְרַיִם אֲשֶׁר הָיָה עַל נְהַר פָּרָת בְּכַרְכֶּמֶשׁ אֲשֶׁר הִכָּה נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל בְּשָׁנַת הָרְבִיעִית לַיהוֹיָקִים בֶּן יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה :

2. דניאל א', א'

(א) בְּשָׁנַת שְׁלוֹשׁ לְמַלְכוּת יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ יְהוּדָה בָּא נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל יְרוּשָׁלַם וַיִּצַר עֲלֵיהָ :

3. רד"ק כ"ה, א'

(א) הדבר, על ירמיהו - כמו אל :

היא השנה הראשונה לנבוכדנצר - והנה כתב בתחלת ספר דניאל בשנת שלש למלכות יהויקים מלך יהודה בא נבוכדנצר מלך בבל לירושלם ויצר עליה אך נאמר כי בשנת שלש למלכות יהויקים המליכו פרעה נכו מלך נבוכדנצר ובא לירושלם ויצר עליה ובשנה הרביעית ליהויקים בתחלת השנה נתן ה' בידו את יהויקים והיא שנה ראשונה לנבוכדנצר: [ע"ע אבי"ע דניאל, דעת מקרא שם, אברבנאל בראש פרקנו]

4. רבינו בחיי שמות ל"ב, י"ג

ונחלו לעולם. שינחלוה לדורות, ואף על פי שיגלו ממנה לא תהיה נחלה לעם אחר כי אם להם לבדם, כענין שכתוב בהבטחת אברהם (בראשית יז, ח) לאחוזת עולם, ועוד יכלול ונחלו לעולם שינחלו אותו עולם שהוא מכוון כנגדה, ואם כן יש בכתוב הבטחה בעולם הזה ובעולם הבא :

5. סנהדרין ק"ה.

והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב דוד עבדי נבוכדנצר עבדי גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתידין ישראל לומר כך לפיכך הקדים הקדוש ברוך הוא וקראו עבדו. עבד שקנה נכסים עבד למי נכסים למי.

רש"י שם

עבד שמכרו רבו - ומאחר שמכרנו הקדוש ברוך הוא לנבוכדנצר וגרשנו מעליו יש לו עלינו כלום :
מאי דכתיב ודוד עבדי נבוכדנצר עבדי - שקראו לאותו רשע עבד כמו שקראו לדוד דכתיב בסוף ירמיה (מב) הנני שולח ולקחתי את נבוכדנצר עבדי לא מפני שדומה זה לזה, אלא גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתידין ישראל לומר כבר מכרנו הקדוש ברוך הוא לנבוכדנצר לפיכך הקדים הקדוש ברוך הוא וקרא עבדי לנבוכדנצר כדי להחזיר להן תשובה :

עבד למי נכסים למי - כלומר נבוכדנצר עבדי הוא וכל מה שקנה לי הוא, ועדיין לא יצאתם מרשותי :

6. מלבי"ם ט'

(ט) ועל כל הגוים - שע"י שאעניש אתכם אעניש גם כל הגוים ואין פורעניות באה לעולם אלא בשביל ישראל, וגם שהמערכה היתה מחייבת אז שנבוכדנצר ימשול על העולם ויחריב ממלכות, והמערכה תורה על האומות ועל ישראל בשוה, רק בעת שישראל זכאים יבטל את המערכה והיה משפיל את נבוכדנצר וממילא גם האומות היו נצלים, אבל ע"י שלא שמעו, תתקיים הוראות המערכת על כל הגוים, ולכן אמרו שיעבדו שבעים שנה כמ"ש הרי"א שיש לכל אחד מז' הכוכבים מנין מיוחד מהשנים להשפעותיהם וסכום כולם שבעים שנה, ובזה הראה שכל ז' הכוכבים היו מורים על ממשלת נבוכדנצר, עד עבור סבוב כל השבעה ואז תבוטל מלכותו :

7. אברבנאל י'

ואמר שתהיה הצרה כל כך בארץ שתאבד ממנה קול ששון וקול שמחה ממה שישמחו בני אדם אלו לאלו ולא גם כן קול חתן וקול כלה שהוא נישואי האנשים והנשים שלא יחדלו מהארץ, ואמר קול רחים ואור נר להגיד כי תהיה ג"כ הרעב כל כך רבה בארץ שלא תהיה בה קול רחים שטוחנין בהן החטה כי מעטו ולחוסר השמן לא יהיה גם כן בין האנשים אור נר כי ימששו באפלה.

8. רד"ק י'

(י) קול רחים ואור - קול רחים שטוחנין תבלין לסעודת שמחה וכן מדליקין נרות רבות בבית המשתה וי"ת קל סימן דמשבחין בנהור בוצין :

9. חגיגה י"ג:

וארא והנה רוח סערה באה מן הצפון ענן גדול ואש מתלקחת ונוגה לו סביב ומתוכה כעין החשמל מתוך האש להיכן אזל אמר רב יהודה אמר רב שהלך לכבוש את כל העולם כולו תחת נבוכדנצר הרשע וכל כך למה שלא יאמרו אומות העולם ביד אומה שפלה מסר הקדוש ברוך הוא את בניו אמר הקדוש ברוך הוא מי גרם לי שאהיה שמש לעובדי פסילים עונותיהן של ישראל הן גרמו לי

תוספות שם

שלא יאמרו ביד אומה שפלה מסר את בניו - והיינו כפ"י דההיא דאמר בגיטין (דף נו:) כל המיצר לישראל נעשה ראש כלומר כבר נעשה ראש קודם שמיצר להם :

10. רד"ק ט"ו

כי כה אמר - קח- והשקית- הכל במראה הנבואה :

11. רד"ק כ'

ואת כל הערב - עם מקובץ מעמים נתערבו יחד ות"י סומכותא לשון ערבוביא :

12. ברכות ג.

דתניא רבי אליעזר אומר שלש משמרות הוי הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקדוש ברוך הוא ושואג כארי שנאמר ה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו שאוג ישאג על נהו

אמר רב יצחק בר שמואל משמיה דרב שלש משמרות הוי הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקדוש ברוך הוא ושואג כארי ואומר אוי לבנים שבעונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין אומות העולם:

נפש החיים א', ד'

וזאת תורת האדם כל איש ישראל אל יאמר בלבו ח"ו. כי מה אני ומה כחי לפעול במעשי השפלים שום ענין בעול' אמנם יבין וידע ויקבע במחשבות לבו. שכל פרטי מעשיו ודבוריו ומחשבותיו כל עת ורגע. לא אתאבידו ח"ו. ומה רבו מעשיו ומאד גדלו ורמו. שכל א' עולה שפי שרשה לפעול פעולתה בגבהי מרומים בעלמות וצחצחות האורות העליונים. ובאמת כי האיש החכם ויבן את זאת לאמיתו. לבו יחיל בקרבו בחיל ורעדה. בשומו על לבו על מעשיו אשר לא טובים ח"ו עד היכן המה מגיעים לקלקל ולהרוס בחטא קל ח"ו. הרבה יותר ממה שהחריב נ"נ וטיטוס.

כי הלא נ"נ וטיטוס לא עשו במעשיה' שום פגם וקלקול כלל למעלה כי לא להם חלק ושורש בעולמות העליונים שיהו יכולים לנגוע שם כלל במעשיהם. רק שבחטאינו נתמעט ותש כביכול כח גבורה של מעלה. את מקדש ה' טמאו כביכול המקדש העליון. ועי"כ היה להם כח לנ"נ וטיטוס להחריב המקדש של מטה המכוון נגד המקד' של מעלה כמו שארז"ל (איכ' רבתי) קמחא טחינא טחינת. הרי כי עונותינו החריבו נה מעלה עולמות עליונים הקדושים. והמה החריבו רק נה מטה

13. מלבי"ם ל"ח

חרון היונה - שהוא נ"נ שהיה דגלו צורת יונה (שזה היה דגל מלכות אשור ובבל על שם מלכה קדומה שנקראת כן), ומפני חרון אף ה' - שנבוכדנצר היה שבת אפו: